

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Покращення показників якості життя населення України та наближення їх до європейських стандартів потребує інтенсивного розвитку економіки нашої держави на основі посилення її конкурентоспроможності. Динамічний соціально-економічний прогрес в Україні має базуватися передусім на розвитку та ефективному використанні найціннішого ресурсу сьогодення – трудового потенціалу суспільства та посиленні його інноваційної активності.

В сучасних умовах розвитку економіки особливої уваги набувають проблеми ефективної зайнятості населення України, створення ринку робочої сили і запобігання масового безробіття.

Безробіття є невід’ємною складовою ринкової економіки, одним з негативних наслідків самої природи ринку, результатом дії його головного закону – попиту і пропозиції. Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування. Слід наголосити, що це визначення безробіття стосується лише тих громадян, які самі шукають роботу, виявляючи економічну активність.

Стан безробіття базується на трьох критеріях, які повинні задовольнятися одночасно:

- “без роботи”, тобто відсутність роботи за наймом або самозайнятості;
- “готовність і здатність працювати у даний час”;
- “пошук роботи”.

Для українського суспільства проблема безробіття є досить гострою. Вагомий внесок до формування безробіття в Україні здійснює прихована його форма.

Рівень безробіття розраховується як відношення чисельності безробітних, які зареєстровані в державній службі зайнятості, до працездатного населення працездатного віку. Значний недолік такої методики розрахунку полягає у заниженні реального числа безробітних, оскільки в країнах, де соціальна допомога безробітним низька або де-факто відсутня, багато осіб не реєструються як безробітні на біржі праці. Згаданий феномен також спостерігається у сільських регіонах, де працездатне населення займається обробкою (власної) землі, що не охоплюється статистикою як діяльність господарювання.

Відповідно до даних Державної служби зайнятості і аналізу ринку праці в Україні видно, що у січні 2016 р. рівень безробіття залишився як і у грудні 2015 р. Але реальний показник суттєво відрізняється від офіційного і складає – 9,4 % за III квартал 2015 року за методикою МОП.

Методологія Міжнародної організації праці (МОП) використовує дані вибіркового обстеження населення з питань економічної активності. Динамічні зміни рівня безробіття за даними МОП наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень безробіття в Україні за даними МОП за 2000–2015 рр.

Рік	Усього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстровано безробітних
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630	12,4 %	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,7 %	1063,2
2002	480003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,3 %	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,7 %	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,2 %	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8 %	891,9
2006	46646,5	20545,9	19032,2	1513,7	7,4 %	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9 %	673,1

Закінчення таблиці 1

2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9 %	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6 %	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8 %	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1 %	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7 %	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7	458,6

За даними таблиці 1 можна спостерігати, що на початку становлення економіки безробіття мало найвищий показник у 2000 р. – 12,4 %. До 2008 року включно існувала тенденція до зменшення числа безробітних. Уже в 2009 р. відбувався різкий скачок з 6,9 до 9,6 %. Після цього ситуація стала покращуватись, та 2014 рік повернув показник 2009 року з перевищенням його на 0,1–9,7 %. Аналіз таблиці № 1 і практика формування ринкової

економіки показують, що покращення показників зайнятості можна досягнути шляхом проведення активно політики державного регулювання.

Стратегічною метою системи регулювання зайнятості населення є досягнення повної, ефективної та продуктивної зайнятості, тому що саме вона надає можливість кожному громадянину своєю працею забезпечити собі та своїй сім'ї пристойне існування; сприяє зростанню ефективності суспільного виробництва; створює умови для розвитку особистості працівників. Повна, ефективна та продуктивна зайнятість є кінцевим результатом, до якого прагне система державного регулювання зайнятості населення.

Аналізуючи сучасний стан безробіття визначено, що проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і якщо його не вирішувати, то неможливо налагодити ефективну діяльність економіки і рівень безробіття буде зростати.

Високий рівень безробіття – це проблема, яку потрібно вирішувати і, яка потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня. Політика зайнятості має гарантувати соціальний захист населення шляхом забезпечення належних умов життя, регулювання заробітної плати, стимулювання нових місць і виплати допомоги безробітним тощо.

На мою думку, основними напрямками політики боротьби з безробіттям є: оптимізація зайнятості, розвиток підприємництва, сприяння посиленню здатності працівників до адаптації, забезпечення рівних можливостей на ринку праці. Держава повинна активно висувати та реалізовувати програми політики покращення зайнятості. Зокрема, здійснювати якісну професійну підготовку, надавати дотації підприємцям, які беруть на себе зобов'язання підтримувати обумовлений рівень зайнятості, надавати консультаційну допомогу безробітним, створити сприятливі умови для бажаючих.